

Rejim ve Kürtler

Türkiye şiddetli bir politik ve toplumsal fırtınanın içinden geçiyor. 20. yüzyılı, kendi bölgesinde hatırı sayılır, emperyalizmin kendi politikalarını oluşturmakta dikkate aldığı bir burjuva devlet inşa etmiş olarak kapayan Cumhuriyet rejimi şimdi Kürtler ve demokrasi konularında bir kronik hasta görünümü arz ediyor. Bu sorunları bugüne değin temelde baskı, inkâr ve imha uygulamalarıyla, zaman zaman demokrasi görünümlü ittifak politikalarıyla, sırası geldiğine karar verdiğinde askeri müdahale “düzeltmeleriyle” aşmayı beceren rejim, emperyalizm ile girdiği ittifaklarla, palazlanmayı becermiş tekelci burjuvazisiyle, ayrıcalıklarının ebediliğine inanmış asker ve sivil bürokrasisiyle, hatta büyük kentlerde iyi kötü oluşmuş tüketici orta sınıflarıyla, Türkiye’yi “çağdaş uygarlık düzeyine” taşımakta olduğuna kendisini iyiden iyiye inandırmıştı. Devletin yöneticilerine göre bunların toplamından “demokrasi” çıkıyordu ve biraz daha çeki düzen verildiğinde Türkiye rahatlıkla Avrupa ligine girebilirdi.

Ama bugün hükümet, devletin çözülmemiş bir “Kürt sorunu” olduğundan, “demokratik açılıma” gerek duyduğundan söz ediyor; Genel Kurmay başkanı Kürt sorununun “salt askeri yöntemlerle çözülemeyeceği” sonucuna ulaştığını ifade ediyor, bu arada milliyetçi partilerin kendisine neredeyse bir “vatan haini” demedikleri kalıyor; Anayasa Mahkemesi, iktidar partisine sarı kart gösterdikten sonra Kürtlerin oylarıyla Parlamentoda grup kurmuş olan partiyi “yasadışı” ilan ediyor, ama 21 milletvekilinden 19’una dokunmayıp yeni bir parti ve Meclis grubu oluşturmalarına kapıyı açık tutuyor; iki günde bir, hükümeti yıkmak ve halkı iç boğazlaşmaya sürüklemekle suçlanan rejim içine çöreklenmiş aşırı sağcı, faşist yeni yeraltı örgütleri, Ergenekonlar, “Balyoz planları” vb. ortaya çıkarılırken savcılar ve kolluk kuvvetleri (elbette onların üzerinde, onları yönlendiren hükümet ve rejim) birden bire, rejimle barışmak, ülkenin birliğine katkıda bulunmak, silahları susturmak istediklerini ilan eden Kürt belediye başkanlarını, parti liderlerini, sendikacıları, vb. tutuklama kampanyası başlatıyorlar...

Politik ve idari üstyapıda süregiden bunca çekişme ve istikrarsızlık “çağdaş” burjuva demokratik normlar açısından kuşkusuz normal sayılamaz. “Normal” diye

tanımlanabilecek olan, rejimin başlıca kurumlarının (parlamento, yürütme gücü ve yargı organları), toplumsal kesimlerin (sınıfsal katmanlar, etnik topluluklar, dini gruplar, ideolojik ve politik öbekler, farklı toplumsal cinsiyet ve nüfus kuşakları, vb.) gereksinimlerini, taleplerini karşılayabilecek, onların hareketliliklerini soğurabilecek ve kendini bunlar uyarınca ve kapitalist üretim ve mülkiyet ilişkilerini zedelemeyen, tam tersine bunları güçlendirecek bir biçimde yeniden tanımlayabilecek bir esnekliğe sahip olabilmesidir. Burjuvazi bunu “toplumsal uzlaşma” olarak adlandırır ve anayasasıyla ya da yasal içtihat kültürüyle sözleşmeye bağlar. Ama sadece toplumsal kesimlerin rejimin kurumlarıyla kavga etmesiyle kalmayıp, bir de bu kurumlar kendi aralarında ve içinde kıran kırana bir mücadeleye girişmişlerse, rejimin istikrarı bir yana, onun hastalıklı bir döneme girdiğinden söz etmek herhalde abartma olmaz.

Rejimin bu krizi, Türkiyeli emekçiler ve Kürt halkı için bir umut, demokratik bir dönüşümün habercisi olabilir mi? Bu, krizin niteliğine ve sınıf mücadelesi içinde proletaryanın üstleneceği role bağlıdır.

Rejimin Niteliği

Kürt ulusalcı aydınlar, 1920-23 arasında Kemalistlerin Kürt halkına özerklik vaadinde bulunduğu ve onu böylece işgal güçlerine karşı kendi yanlarında savaşa kattıklarından, ama daha sonra bu vaatlerini unutarak asimilasyon ve imha politikası uygulamaya yönelmiş olduklarından şikâyet ederler. Bu vaatlerin varlığı ve ortada tarihsel bir aldatmacanın bulunduğu bir gerçektir. Bununla birlikte, tarihin bu tarz Makyavelist yorumu yetersizdir ve Kemalistlerin salt ideolojik tercihler sonucunda, hatta bir bakıma el yordamıyla politikalar geliştirmiş oldukları sonucunun çıkartılmasına yol açabilir. Kürt halkının bugüne değin gelen ezilen ulus statüsüne sokulmuşluk hali yüzyıllara yayılan bir sömürge olma durumunun devamı olmakla birlikte, Kemalistlerin bu statüyü de aşip bizzat Kürdistan'ı yok etme çabası, onların Genç Türklerden başlayarak şekillenen ulusalcı ideolojik tercihlerinin yanı sıra, hatta belki de ondan daha belirleyici olarak, bu ideolojik şekillenmenin altında yatan emperyalist çağda bir burjuva devlet inşa etmek görevini üstlenen asker-sivil bürokrasinin tarihsel açmazının, yetersizliğinin ve karşıdevrimci sınıfsal özelliklerinin bir sonucudur.

1908'de mutlakıyetçi Saltanatı bir tür meşruti monarşiye dönüştürüp parlamenter işleyişi gündeme getiren, böylece İmparatorluk halkları üzerindeki zalim otokrasiyi bir anlamda çatlatan İttihat ve Terakki burjuva demokratik devrimin görevleri açısından ne denli ilerici bir rol oynamışsa, aynı partinin ve kadrolarının iktidarının 1915'te Ermeni soykırımını gerçekleştirirken üstlenmiş olduğu işlev de o denli karşıdevrimcidir. Burjuvazinin cılız ve ordu içinde temsil edilmeyen ulusal unsurlarca oluşturulduğu, proletaryanın henüz tarihsel gelişiminin ilk basamaklarında bulunduğu, köylülüğün ise on yıllarca süren savaşlar sırasında kitleler halinde ölüme gönderildiği yarısömürge bir imparatorlukta, devlet aygıtının sivil ve askeri kanatlarına yerleşmiş binlerce küçük burjuvadan oluşan bürokrasinin kendi ayrıcalıklarını koruyacak biçimde "devleti kurtarmaya" girişmesi, onu burjuva devrimini kendi araçlarıyla gerçekleştirmeye itiyordu. Böylece bürokrasi, bir yandan monarşik yönetimi geriletip burjuvazinin gelişebilmesinin önünü açarken, diğer yandan da İmparatorluktan geriye kalan topraklarda ya da hâlâ elde tutulabilen sömürgelerde bir "iç pazar" oluşturabilmek için ulus-devlet inşasına yöneliyordu. Tarihsel koşulların ve gelişmelerin sonucunda bu görevi, aynı sınıfsal kesimin uzantısı olan Kemalistler tamamladı. Saltanata son verip Cumhuriyet ilan ettiler, devletin bütün olanaklarını burjuvazinin hizmetine sundular, işgal güçlerinin elinden kurtardıkları sınırlar içinde ulus-devlet, yani bir burjuva devlet inşasına yöneldiler. Tarihsel açıdan ilerici olan bir dizi görevi üstlenirken en karşıdevrimci uygulamalara başvuran (Ermeni katliamı, Kürt halkı üzerindeki asimilasyon ve imha politikaları) Genç Türklerin, İttihatçıların ya da Kemalistlerin bu özelliği onların tarihsel koşullar içinde belirlenen sınıf karakterinden kaynaklanıyordu.

Troçki'nin geliştirdiği Sürekli Devrim kuramına göre, kapitalizmin ilk gelişme evresinde demokratik devrime öncülük eden burjuvazi (ve onun küçük burjuva avukatları), emperyalist çağda bu devrimci niteliğini artık yitirmiş durumdadır. Dolayısıyla burjuva demokratik devrimin, mutlakıyetin yıkılarak demokrasinin geliştirilmesi, tarımda kapitalizm öncesi ilişkilerin tasfiye edilerek toprak dağıtımının gerçekleştirilmesi ve baskı altında tutulan uluslara kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasına ilişkin temel görevlerinin tam ve nihai biçimde çözümünü proletaryanın omuzlarına yıkılır, onun gerçekleştireceği devrimin ilk önce el atması gereken sorunlar haline dönüşür. Bu açıdan bakıldığında, Kemalistlerin öncülük ettikleri burjuva insanın, ülkedeki toprak sorununu halletmediği, tam tersine toprak ağalarıyla derin bir ittifaka girdiği, bu ittifakın hâlâ sürmekte

olduğu; öte yandan, İmparatorluk sömürgelerinden elde kalan mevcut “ulusal sınırlar” içinde yaşayan halkların üzerinde şiddetli bir asimilasyon ve imha politikası uygulayarak, bırakın bu sorunu çözmeyi, onu daha da ağırlaştırdığını kolayca görebiliriz.

Öte yandan Kemalistlerin otokratik Osmanlı devletinin temsilcisi olan Saltanata son vermeleri ülkede liberal bir demokrasinin egemenliğiyle sonuçlanmamıştır. Kemalistler Sultanlık rejiminden (yani otokratik rejimden) kitlelerin demokratik seferberlikleri sonucunda değil, savaşın getirdiği olağanüstü koşulların sayesinde kopmuşlardır. İşgal güçlerinin Anadolu’yu İstanbul’dan koparmasının sunduğu tarihsel fırsat sayesinde Hanedanlık ailesinden kurtulan Kemalistler, öte yandan Saltanatın hemen tüm merkeziyetçi ve baskıcı öğelerini ve özelliklerini koruyarak bunları kurdukları Bonapartist Cumhuriyet rejimine devretmişlerdir. **(1)** Tüm bölgelerin metropol başkentinden bürokratik merkeziyetçi bir biçimde denetlenmesi; militarist devlet yapısının korunması ve güçlendirilmesi; sınıf mücadelelerinin doğurduğu sorunlara, bütün sınıfların üzerinde yer alan bir hakem misali karar veren, halk oyuyla seçilmemiş organların varlığı; toplumsal anlaşmazlıkların özgür rekabet yoluyla çözümlenmesi değil, asker-polis şiddetiyle bastırılması; hatta Hanedanının yerine Kemalist bürokrasinin geçerek kendini egemen sınıf olarak konumlandırması (bu arada “paşa” geleneğinin sürdürülmesi), vb. Cumhuriyet rejiminin burjuva devriminin yarı yolunda kaldığına, onun ana sorunlarına nihai çözüm getirememiş olduğuna işaret etmekte.

Türkiyeli kimi aydınlar arasında (İslamcısından laikine kadar), özellikle de sol liberaller içinde bu durumu, Kemalistlerin seçimi sonucunda demokrasinin geliştirilmesi bakımından “kaçırılmış bir tarihi fırsat” olarak değerlendirenler bulunmakta. Kemalistler tek parti diktatörlüğü yerine çoğulcu bir parlamenter sistem kurmuş, hatta bu sistemin içine “çokuluslu” özerk ya da federatif bir devlet yapısının kurucu temsilcilerini katmış olsalardı, bugün Türkiye’nin üniter yapısını tehdit eden bir “Kürt sorununun” bulunuyor olmayacağını düşünüyorlar bu aydınlar. Öyle ki, bu tip bir demokratik cumhuriyet rejiminin kurulamamış olmasını, Mustafa Kemal’in İngiliz ajanlarınca yalıtılıp onun yerinin kötü niyetli, emperyalizm uşağı sahte Kemalistlerce doldurulduğuna bağlayanlar bile var (başta Abdullah Öcalan olmak üzere).

Oysa gerçekte Kemalistler, ulus-devleti ve onun baskıcı, diktatoryal rejimini inşa ederken kendi sınıf çıkarları doğrultusunda ve verili tarihsel ve toplumsal koşullar içinde hareket etmişlerdir. Rejimin işçi ve emekçi yığınlar üzerinde kurduğu asker-polis baskısı ve denetiminin, Kürtler üzerinde sistematik olarak uyguladığı inkâr ve imha politikasının temelinde bu tarihsel olguyu aramak gerekir. Asker-sivil bürokrasinin öncülüğünde gerçekleştirilen bir burjuva demokratik devrimden, ülkenin emperyalizm ile olan ilişkilerini de nihai olarak koparması beklenemezdi. Kemalistler bir antiemperyalist devrim gerçekleştirmemişler, I. Dünya Savaşı'nda birbiriyle boğazlaşan emperyalist güçler arasında Osmanlı'nın yanında saf tuttuğu kesimin savaşı yitirmesi sonucunda, galip güçlerle (İngiltere, Fransa) bir süre sürtüşükten sonra Lozan Antlaşması'nı imzalayarak Türkiye'yi yeni emperyalist dünya düzeniyle bütünleştirmeye yönelmişlerdir. Türkiye için "çağdaş medeniyet düzeyine ulaşmak", fes yerine fötr şapka giyen bir yarisömürge haline gelmek anlamı taşımıştır.

Türkiye özelinde Kemalist rejim biçiminde vücut bulan Bonapartizm, sadece bir ideoloji olarak değil, ama tüm yönetsel yapıyı belirleyen kurumsal bir bütün olarak şekillenmiştir. Bu rejim türü en çıplak görünümünü çok partili sisteme geçilen 1946 yılına değin ve ardından 1960, 1971 ve 1980 askeri darbe dönemlerinde sergilemiş olmakla birlikte devletin temel eksenini olarak varlığını günümüze değin sürdürmüştür. Parlamenter işleyişin ağırlık kazandığı ve burjuva demokratik haklar çemberinin genişlediği dönemlerde bile Bonapartizm bir dizi kurum aracılığıyla (Genel Kurmay, Cumhurbaşkanlığı, yüksek yargı organları, Milli Güvenlik Kurulu, vb.) "perde arkasından" rejim üzerindeki belirleyiciliğini korumuştur.

Rejimin Bileşenleri

Şimdilerde, bu biçimde kurulan Bonapartist rejimin "demokratikleşme" olanaklarından söz edilmekte. Pek çok liberal aydın, Avrupa Birliği'nin (AB) emperyalist bileşenine özgü burjuva demokrasisi hukukunun -ve tabii anlayışının- Türkiye'ye ithal edilmesi yoluyla rejimin baskıcı niteliğinin aşılabileceğini, üstelik bugünkü haliyle "Kürt sorununun" bu dönüşümü şiddetle dayatmakta olduğunu, kaldı ki bu sorunun "barışçıl" çözümünün de ancak böyle bir değişim sonucunda

gerçekleşebileceğini düşünüyor. Bu tip bir sürecin motor gücü ne olacak, başını kim(ler) çekecek, hangi yöntemle gerçekleştirilecektir? Söz konusu olan “demokrasinin inşası” ya da “geliştirilmesi” olduğundan, bu bakış açısının mantıki sonucuna göre de dönüşümü gerçekleştirecek olanlar demokratik güçler ve onların arasında bağıtlanacak uzlaşmalar ve anlaşmalardır. Yani hükümet, parlamento, politik partiler, ulusal ve toplumsal hareketlerin demokratik temsilcileri, vb. hep birlikte tartışıp demokratik bir anayasa ve onun üzerinde yükseleceği bir devlet yönetimi üzerinde mutabakata varmak zorundadırlar. Aydınlarla göre, aslında kendini liberal dünyaya ait gören güçler arasında (AKP ve TÜSİAD’dan Kürt önderliklerine kadar) bu tip bir uzlaşmanın zemini mevcuttur; ikna edilmesi gereken asıl karşıt merkez Genel Kurmay’dır, çünkü baskı rejiminin devamından yana olan asıl odak ordudur -ve de onun etrafında dönen CHP ve MHP.

Biz bu anlayışın sadece hayalci değil, ama aynı zamanda rejimin geçirdiği ve geçirmekte olduğu evrimin içinde etkiyen güçlerin sınıf özelliklerini hiç dikkate almadığı için yanlış ve tehlikeli olduğunu düşünüyoruz. Asker-sivil bürokrasinin, özellikle de Genel Kurmay’ın rejimin en sert odaklarından biri olduğu doğru, ama rejimin kurumları içinde yer alan diğer güçlerin Bonapartist yapının tümüyle yıkılmasından yana olduklarını gösteren yeterli işaretlerin bulunduğu doğru mu? Çeşitli burjuva ya da küçük burjuva liberal akımların sınıf çıkarları, demokratik devrimin ana sorunlarının çözülmesinden yana mı, ve bu akımlar böylesi bir çözümü gerçekleştirecek güce sahipler mi?

Egemen sınıflar arasında ekonomik bakımdan en güçlü kesimleri bağrında toplamış olan TÜSİAD’ın temsil ettiği tekelci burjuvazi, bu rejimin sezaryenle (Levanten burjuvazinin ekonomi dışı yöntemlerle -şiddet- yok edilmesi, savaş dönemi yağmaları, bedava krediler, vb) dünyaya getirdiği, kendi eliyle besleyip büyüttüğü bir sınıftır. Kuşkusuz tekelci burjuvazi bu özelliği nedeniyle asker-sivil bürokrasiye ebediyen köle olmuş değildir, burjuvazinin özellikleri arasında bu tip “vefa” anlayışları bulunmaz. Onu ilgilendiren sınıf çıkarlarıdır ve bu açıdan Bonapartist rejimin, zamana uygun bazı değişikliklerle birlikte, devamından yanadır. Her şeyden önce tekelci burjuvazi emperyalizme bağımlıdır; sadece onun sunduğu güvenlik şemsiyesine, kapitalist dünya pazarlarında ancak onun koruyabileceği “istikrara” değil, ama aynı zamanda onun kredilerine, onun

teknolojisine ve belki de onun kendisi için açacağı pazarlara ihtiyacı vardır. Artık değer getirisinin sistematik olarak, ekonomi içi ve dışı yöntemlerle emperyalist merkezlere aktığı yarıömürge bir Türkiye’de kitlelerin taleplerinin ve tepkilerinin demokratik mekanizmalar içinde karşılanama ya da eritleme koşullarının zayıflığı, tekelci burjuvaziyi Bonapartist rejime bağlayan temel etmendir.

Bu elbette tekelci burjuvazinin rejimin “çelik çekirdeği” ile sorunlarının bulunmadığına işaret etmez. Öncelikle tekelci burjuvazi açısından Türkiye ekonomisinin dünya kapitalizmine tam entegrasyonu doğrultusunda, Avrupa Birliği’nin kendisine temel aldığı ekonomi normlarının ülke içinde işlerliğe konması ve bu amaçla da politik kriterlerin uygulanması gerekiyor. Bunun ise Genel Kurmay’ı çok rahatsız ettiği biliniyor. Neden? NATO eliti içinde yer alan Kemalist generallerin antiemperyalist niteliklerinden ötürü değil kuşkusuz. Her şeyden önce bir bütün olarak bürokrasinin ve özel olarak da onun silahlı “koruyucularının” devleti kendi özel mülkiyetleri olarak gördüklerini; bu “mülklerinin” belirli parçalarının ellerinden alınması ihtimaline karşı “doğal” bir tepki göstermekte olduklarını ve buna devam edeceklerini unutmamak gerekiyor. Öte yandan Silahlı Kuvvetler, bankalarıyla, fabrikalarıyla, süper market zincirleriyle, toplu konutları ve yazlık villalarıyla, vb. devasa bir kapitalist işletme; üstelik bu işletme yatırım ve sermaye piyasalarının vahşi rekabeti karşısında bürokrasinin elindeki devlet aygıtı tarafından koruma ve güvence altına alınmış durumda. Generaller AB ekonomik ve politik kriterlerinin “Şirket”e zarar vermesinden korkuyorlar. Bunlar kadar önemli bir nokta daha var: Genel Kurmay’ın “tabanını” on binlerce subay ve astsubay oluşturuyor ve generaller, üzerlerine asker üniforması giydirilmiş yüz binlerce işçiyi ve köylüyü onların aracılığıyla denetliyor, disiplin altında tutuyor ve cepheye sürebiliyor. Kemalist ideolojiyle yetiştirilip mevcut rejimin “ebediliğine” inandırılmış, ama sadece bu da değil, maaşları, buldukları yerlerde yararlandıkları ekonomik ve toplumsal ayrıcalıkları, statüleri ve ellerindeki silahlarla rejime sımsıkı bağlanmış bu küçük burjuva kesimlerin, konumlarını zedeleyecek herhangi bir köklü değişikliğe verebilecekleri ani bir tepki, kurulu sistemin disipliniyle birlikte paramparça olmasına yol açabilir. **(2)** Dolayısıyla tekelci burjuvazi ve Genel Kurmay açısından sorun, rejimdeki “reformların” resmi silahlı küçük burjuva kesimlerin sınıf çıkarlarını zedelemeden gerçekleştirilebilmesinde düğümleniyor. Bu durum egemen çevreler arasında sadece “ritim” farklılıkları değil, sınıfsal çıkar çekişmeleri de yaratıyor.

Askeri bürokrasiyle bu tip çelişkileri pek çok hükümet yaşadı. 1950'lerde tarım ve ticaret burjuvazisi Demokrat Parti aracılığıyla iktidardan pay ister hale geldiğinde Adnan Menderes iki bakanıyla birlikte darağacına gönderildi. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 cuntaları da, yükselen sınıf mücadelesi karşısında ağır krize sürüklenen rejimi koruyabilmek amacıyla burjuvazinin sağlam önderlikler çevresinde birleşme yeteneğinden mahrum olduğunun ortaya çıkması sonucunda gerçekleştirildi. Emekçiler, Kürt halkı ve sosyalist hareket üzerinde müthiş bir kıyıma girişen askeri diktatörlükler, bu arada burjuva partilerini de cezalandırarak Bonapartist merkezîyetçiliğin sınırlarının çok esnek olmadığını bir kez daha kanıtlamışlardı. Bütün bu darbeler sürecinde, rejimin "gazabına" uğrayan burjuva partilerin ya da Menderes veya Süleyman Demirel gibi burjuva politikacıların Türkiye'deki rejimi asker-sivil bürokrasinin vesayetinden kurtararak demokratikleştirebilecek "liberal" önderlikler olduğunu söyleyenlerin sayısı hiçbir zaman bugün bu görevi AKP'ye ve Tayyip Erdoğan'a yükleyenler kadar kalabalık olmamıştı. Aradaki fark nerede yatıyor liberal aydınlar için?

AKP'nin "İslamcı" karakterinin laiklik iddiasındaki Genel Kurmay'la ve onun "koruyucusu" olduğu Cumhuriyet rejimiyle uzlaşmaz bir tarihsel zıtlık oluşturduğunu; Osmanlı'daki Hürriyet ve İtilaf ile İttihat ve Terakki fırkaları arasındaki "liberallik-merkezîyetçilik" çekişmesinin bugün aynı temellerde, sanki son bir yüzyıl içinde ülkede hiçbir sınıfsal dönüşüm yaşanmamış gibi, ordu ile AKP hükümeti arasındaki çelişkiler biçiminde devam etmekte olduğunu düşünenler var. 12 Eylül cuntasının ve onu izleyen ordu yönetimlerinin toplumu dini temellerde muhafazakârlaştırma girişimleri, Türk-İslam sentezi gibi uydurma toplumsal afyon bileşimleri icat etme çabalarını desteklemeleri, Kuran kurslarının yaygınlaşmasını teşvik etmeleri, her fırsatta katıldıkları cenaze törenlerinde saflar halinde namaza durmaları vb. bir yana; Tayyip Erdoğan ve parti ricalinin, AKP hükümet yetkililerinin, bıkip usanmadan İslami bir rejim istemedikleri, laik cumhuriyet düzeninin savunucuları oldukları vb. yolunda ettikleri yemin billâhlar bile liberal aydınları ikna etmeye yetmiyor. CHP lideri Baykal'ın, AKP'nin ülkede şeriat düzeni kurmaya çalışan bir parti olduğunu iddia ederken yalan söylediğinin farkında olacak kadar zeki bir politikacı olduğundan kuşku yok; buna karşılık liberal solcu aydınlar hâlâ Tayyip Erdoğan'ın "takiye" yaptığına inanıyorlar veya öyle yapıyor olmasını diliyorlar. Hem de demokrasi adına..!

AKP'nin Sınıf Karakteri

Kürt sorununun AKP önderliğinde çözülebileceğini düşünenlerin bu hayali sadece İslam'ın var olabilmek için "laik" merkezîyetçiliği tasfiye etmesi gerektiğine inanmalarından kaynaklanmıyor. Aynı zamanda bu partiye 18. yüzyıldan kalma bir burjuva liberalliği atfetmelerinden ileri geliyor. İki asır öncesinin liberal burjuvazisi monarşik rejimlerin katı merkezîyetçiliğine karşı çıkarken aynı merkezi denetimi halk kitlelerinin vicdanları olduğu kadar bedenleri üzerinde de acımasızca uygulayan Kilise'nin otoritesine karşı da başkaldırmıştı. Bugün ise "liberal" sıfatı yüklenen burjuva kesimlerden bunun tersini yapması isteniyor: mademki laik diktatörlük söz konusu ve demokrasinin varlığı sadece onun yıkılmasına bağlı, o zaman dini otoritenin yardımına başvuralım... Fetullah Gülen'den Halifelik rolü oynamasını rica eden bir akımın liberalliğine vehmetmek, sadece bir 21. yüzyıl komedisi olabilir.

Kaldı ki, burjuvazinin sınıfsal ihtiyaçları ve çıkarları son iki yüzyıl içinde çok değişmiş, kapitalizmin ilk gelişme evresinde olduğundan çok farklı içerikler kazanmıştır. Serbest piyasa ilişkilerinin egemenliği için dün merkezi (kapitalizm öncesi) siyasi otoriteye karşı kitleleri kışkırtan burjuvazi, bugün aynı amaçla tüm devlet işletmelerini özelleştirirken kitlelerin hoşnutsuzluk belirtilerine karşı merkezi otoriteye başvurmakta, onu kitlelerin üzerine sürmekte. Dün kapitalizm öncesi imparatorlukların elindeki sömürgeleri kendi ulaşabileceği pazarlar ve hammadde kaynakları haline dönüştürebilmek için ulusların bağımsızlığını kendine bayrak edinir görünen burjuvazi, bugün aynı nedenlerle emperyalizmin 20. yüzyılda defalarca tanık olduğumuz ve hâlâ olmaya devam ettiğimiz barbarca saldırı, imha ve boyunduruk politikalarına ihtiyaç duymakta. İki yüzyıl öncesinin liberal burjuvazisi artık tarih kitaplarında kalmıştır ve modern kapitalizm çağına yüz yıllık bir gecikmeyle de olsa emperyalist çağda girmiş olan ülkelerde onu bulmaya çalışmak nafi'dir.

AKP 19. yüzyıl Kapalıçarşı esnafının, Anadolu eşrafının, İmparatorluk mültezimlerinin, ya da İzmirli veya Adanalı pamuk tüccarlarının vb. partisi değil, emperyalist çağda dünya kapitalizmi içinde kendine yer bulmaya uğraşan Türk burjuvazisinin ihtiyaçlarına yanıt vermeye çalışan bir partidir. Rejimin kendisiyle

değil, onun (çelik çekirdeğini oluştursa bile gene de sadece) bir bileşeniyle -asker ve sivil bürokrasiyle- olan sürtüşmesi, çağdışı bir liberallik özentisinden değil, burjuva katmanlar arasında kendine yer açmaya çalışan Anadolu burjuvazisinin parti üzerindeki -ve içindeki- basıncından ve AKP'nin iktidar olabilmek için bu kesime olan ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Kapitalist üretim, mülkiyet ve piyasa ilişkilerinin son otuz yıl içinde Anadolu'nun derinliklerine kadar yaygınlaşması ve egemen hale gelmesi kaçınılmaz olarak -bugün KOBİ'lerde yoğunlaşan- yeni burjuva kesimlerin oluşmasına yol açmış durumda. Anadolu burjuvazisinin ucuz emeğe, kredilere, devlet ihalelerine ve teşviklerine, alt yapı hizmetlerine, kendisini büyük kentlere bağlayacak ticaret ve taşımacılık ağlarına, ürünlerini sunabileceği istikrarlı iç ve dış pazarlara, daha da önemlisi bütün bu ihtiyaçlarına yanıt verebilecek devlet ve hükümet yönetimlerine ihtiyacı bulunmakta. Tüm devlet imkânlarının tekelci burjuvazinin hizmetine sokulmuş olduğu ve yararlanılabilecek kaynakların asker-sivil bürokrasinin ayrıcalıkları uğruna harcanıp gittiği bir idari sistemde Anadolu burjuvazisinin kendine yer açabilmesi, rejimin üzerinde denetim kurmuş olan, devleti kendi özel mülkiyetindeki bir işletme olarak gören geleneksel merkezlerin geriletilebilmesine bağlı. Bu kesim bunun yanıtını bugün için AKP'de bulmuş durumda.

Anadolu kentlerinin geleneksel taşra muhafazakârlığının AKP'ye yeşil renk kazandırması, asla bu burjuvazinin Genel Kurmay denetimli rejim karşısında liberal olduğu anlamına gelmez. Tam tersine, bir bütün olarak rejimin, KOBİ'ler çevresinde oluşan emekçiler ile taşra kentlerine ekonomik ve politik olarak bağımlı kırsal kesimlerin yoksul köylüleri üzerindeki egemenliğini daha da sıkı bir güvence altına alabilmesinin olanaklarının doğduğu anlamına gelir. Bu doğrultuda Anadolu burjuvazisi kendisine sağlanacak olanaklar karşılığında taşranın sandıklarında toplanan milyonlarca oyu AKP'ye ödünç olarak vermektedir. Elbette bu sandıkların her dört-beş yılda bir kurulabilmesi koşuluyla. Burjuvazinin parlamenter sistemin askeri müdahalelerle kesintiye uğramasına karşı çıkmasının ardında, onun kendi sınıfsal çıkar ve taleplerinin devlet tarafından karşılanmasını sağlayabilmek için elinde bundan başka bir aracının olmamasından kaynaklanmaktadır. Yoksa bu burjuvazinin kitleler üzerindeki denetiminin bir aracı olan İslam'ın "liberal demokratik" karakterinden değil.

Anadolu'da birikmekte, yatırımlara dönüşmekte olan "yeşil sermayenin" ulusalcı,

antiemperyalist vb. olduğuna inanmak için de herhangi bir neden bulunmamakta. Küçük ve orta ölçekli sermaye, kendisi ona dönüşemediği sürece, her zaman tekelci büyük burjuvaziye muhtaçtır. KOBİ'ler artık ağırlıklı olarak, ikinci el otomobillere hizmet veren tamir atölyelerinden değil, yerli ve yabancı sermayeli dev otomotiv sanayilerine yedek parça, aksesuar vb. üreten işletmelerden oluşuyor. Giderek birer fabrika haline dönüşen, daha doğrusu yaşayabilmek için ona dönüşmek zorunda olan, tekstil atölyelerinin terzi dükkânlarının ötesinde ulusal ve uluslararası ölçekte iş yapan giyim sanayisi zincirlerine ihtiyacı var. Ölçeđi ne olursa olsun her kapitalist işletmenin -rekabet ve kâr oranlarının düşme eğilimi nedeniyle- giderek büyüyen yeni yatırımlara yönelme zorunluluğu, bu işletmeleri finansman kaynakları ve kredi olanakları aramaya yöneltmekte, böylece onları tekelci mali sermayeye bağımlı kılmakta, IMF ve Dünya Bankası gibi emperyalist kuruluşlardan ayrılacak kaynaklara, hatta uluslararası borsa spekülatörlerinin dostluğuna muhtaç etmekte. Özetle kır kentlere, taşra İstanbul'a, İstanbul ise emperyalizme bağımlıdır.

Bu bağımlılık ilişkilerini Ankara'dan politik olarak uyumlu kılacak ve yönlendirecek partilerin ve hükümetlerin yokluğu, rejimin kendisini de sıkıntıya sokacak krizlerin kaynağı olmuştur. Ama bugün, geleneksel burjuva partilerinin yıpranmışlığı karşısında AKP burjuvazi açısından yeni bir imkân sunmaktadır. Asker-sivil bürokrasinin ayrıcalıklarını zedeleden tekelci burjuvazinin ve yeni palazlanmakta olan Anadolu burjuvazisinin taleplerini karşılayabilmenin, bunları emperyalizme bağımlılık ilişkileri içinde bütünleştirebilmenin alternatifi haline gelmiş durumdadır. Egemen sınıfların bütün ekonomik taleplerini ve politik duyarlılıklarını kendi programında toplayan AKP, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam entegrasyonu, ABD ile stratejik ilişkilerin geliştirilmesi ve emperyalizmin Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde yeni ve "güçlü" bir Türkiye planının icraatçısıdır. Bu planın uygulanması kuşkusuz kitleler nezdinde "güçlü bir rejime" ihtiyaç duyar. Egemen sınıfların temsilcisi bir burjuva partisi olan AKP'den ve onun hükümetinden başka bir plan beklemek hayal kurmak olur. Onun bütün "açılım" planlarını da, sınıf karakterinin dayattığı nesnellik içinde değerlendirmek gerekir.

Kürt "Açılımı"

Tayyip Erdoğan'ın rejimin "tek dil, tek bayrak, tek vatan" şiarına sonuna kadar bağlı olduğunu vurgulamasına ve ilk iktidar dönemi (2002-2007) boyunca rejimin Kürtler üzerindeki imha politikalarında hiçbir değişiklik yapmamasına; ikinci iktidar döneminin hemen başında, Kasım 2007'de ABD Başkanı Bush'la görüşüp emperyalizmin onayını aldıktan sonra Şubat 2008'de Güney Kürdistan'daki PKK kamplarına yönelik hava ve kara harekatları düzenlemesine; nihayet geçen yıl DTP'nin kapatılmasına göz yumup ardından Kürt illerinde tutuklamalara girişmesine rağmen, Kürt sorununun çözümünde ondan ve partisinden tarihsel bir "misyon" beklemenin, bütün bu uygulamalardan sonra "hükümetin hayal kırıklığı" yaratmış olduğunu söylemenin ardında ne yatıyor?

Liberal aydınların Türkiye gerçeklerine biraz uzak yabancı gözlemcilere ülkedeki Kürt sorunun çözülmesine muhalif yegane merkezin Genel Kurmay olduğunu söyletecek kadar hayalci bakışları ve iddiaları neye dayanıyor? Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve TÜSİAD gibi burjuvazinin kümелendiği korporatif örgütlerin Doğu Ergil ve Bülent Tanör gibi sosyoloji ve hukuk uzmanlarına hazırlattığı "Güneydoğu" raporları mı? Bu raporlarda dile getirilen "Kürt sorunun varlığı" tespitinin ardında burjuvazinin önde gelen sözcülerinin, Başbakanın, hatta ardından Cumhurbaşkanı'nın duruyor olması mı? Burjuvazi ne istiyordu ve çözülemeyen neydi?

Burjuvazi her şeyden önce rejimden istikrar bekliyor. Liberal sözcülerin "demokratik" ya da "barışçıl" çözüm diye tanımladıkları öneriler, esas itibariyle burjuvazinin rejimin şiddet ve baskı uygulamalarını tamamlayıp takviye etmesi için ileri sürdüğü ve "demokratik gericilik" diye tanımlayabileceğimiz politikalara tekabül ediyor. Yani kitlelerin hoşnutsuzluklarının ve eyleminin salt devlet zoruyla değil, kısmi uzlaşmalar ve tavizlerle rejimin içine çekilerek durdurulması ve sistemin içinde eritilmesi yöntemi. Bu politikanın temel taşlarından biri olan kitle önderliklerinin demokratik görünümlü mekanizmalara monte edilmesi sorununa aşağıda geri döneceğiz, ama bu noktada rejimin istikrarından neyin anlaşılması gerektiğini tespit etmeye çalışalım.

Burjuvazi açısından, Doğu Ergil'in dediği gibi, "Doğu Anadolu'nun (ülkenin tamamı ile) bütünleşme sorunu, zamanla Türkiye'nin dünya ile bütünleşme sorunu

olmaya adaydı” (3) ve hâlâ da öyle olmaya devam ediyor. Kapitalist üretim ve mülkiyet ilişkileri ülkenin Kürt illerinin oluşturduğu neredeyse dörtte birlik bir bölümüne girmekte zorlanıyor, üstelik rejim bölgeyi denetim altında tutabilmek amacıyla aşiret, ağalık ve tarikat gibi kapitalizm öncesi ekonomik ve toplumsal oluşumları korumak ve desteklemek, bunların reislerini ve temsilcilerini rejim içi iktidar noktalarında -elbette denetimli bir biçimde- bulundurmak, imha ve asimilasyon politikalarını da onların işbirliğiyle sürdürmek gereği hissediyordu. Kemalist rejimin seksen yılı aşkın bir süreden beri izlediği bu “ulusal inşa” politikası, Kürt halkı arasında ulusal bilincin gelişmesini engelleyemediği gibi, devletin bir “azgelişmişlik sorunu” olarak burjuvazinin sırtında bir yüke dönüşmüş durumdadır. Kaldı ki Kürt illerindeki toplumsal yapılar da bütün bu dönem boyunca statik halde kalmamış, ağır da olsa süren dönüşüm süreci Kürt toplumu içinde yeni sınıfsal ayrışmalara yol açmış, aşiret reisleri, toprak ağaları, tüccarlar vb. arasından doğmaya başlayan Kürt burjuvazisi, çatışmalı ortamın sona ermesi halinde “bölgenin yabancı yatırımları cezbedecek nitelikte bol ve ucuz işgücüne sahip olduğunu” dile getirmeye başlamıştır. Irak’taki Kürt Özerk Yönetimi başta olmak üzere bu ülkenin sunduğu ticaret ve yatırım olanakları, bölgedeki petrol yataklarının sergilediği çekicilik, tüm Ortadoğu ölçeğinde emperyalist çokuluslu şirketlerle ve Arap ülkelerindeki yeşil dolar sahipleriyle girişilebilecek ortaklıklar, vb. bütün bu imkânlarla ulaşabilmek için stratejik bir köprü yapısı arz eden Türkiye’deki Kürt illerinde askerin ve gerillanın değil işadamlarının serbestçe gezinebilmesi, istedikleri yerde yatırım yapabilmeleri, tehlike ve tehditlerden uzak bir “serbest işgücü pazarının” oluşması gerekmektedir. Özetle burjuvazi kendi çıkarları adına “Kürt sorununun çözülmesini” ve bölgede “barış ve sükûnetin” egemen hale gelmesini istemektedir. Rejimden bir strateji değişikliği talep ederek demokratik gericilik politikasına geçilmesini istemesinin ardında yatan sınıfsal dürtü bu temelde kavranabilir.

PKK’nin, “birleşik ve bağımsız Kürdistan” şiarına dayalı halk cepheci silahlı reformizmden kopup, “demokratik cumhuriyet” hedefleyen burjuva reformizmine yönelmesiyle birlikte dile getirmeye başladığı kültürel ve yönetsel talepler ile burjuvazinin çeşitli “raporlarda” önerdiği “yapılabilir” reformların birbirine çok yakın olması, sorunun rejim açısından “çözülme”, yani imhadan demokratik gericilik stratejisine geçme imkânlarının bulunduğu işaret etmekte. Ve tabii bu durum liberal aydınlar arasında, hatta bir dizi sol ve sosyalist çevrede “kanın akmasını durduracak barışçıl bir çözüm” sevincinin doğmasına neden olmakta,

Tayyip Erdoğan ve AKP hükümeti de bu “çözümün” başlıca yürütücüsü olarak kendisini ileri sürmekte.

Koma Civakên Kurdistan’ın (KCK) “demokratik ulus, demokratik vatan ve demokratik cumhuriyet” ilkeleri altında ileri sürdüğü “barış” önerisini(4) Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK) 11 madde altında toplamış durumda.(5) Bu önerilerin bir bölümü Kürt dili ve kültürü üzerindeki ırkçı inkâra ve baskılara son verilmesine, Kürtçenin eğitim dili olarak kullanılmasına ilişkin. Bu konuda burjuvazinin herhangi bir itirazının olmadığı görülüyor: TOBB ve TÜSİAD raporlarında dil yasaklarının kaldırılması, herkese anadilini okulda ya da okul dışı kurumlarda öğrenebilme ve geliştirebilme hakkını tanınması, Türk dilinden ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumayı ve yaymayı yasaklayan hükümlerin yasalardan kaldırılması gerektiği belirtiliyor. AKP hükümeti ise henüz Kürtçeyi okullarda “seçmeli ders” olarak görmekle birlikte Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) yaşayan diller enstitülerinin kurulmasına yeşil ışık yakması rejimin bu konuda “tartışmaya hazır” olduğunun işaretini veriyor. Ama daha önemli bir sorun var.

Kürt önderliklerinin (PKK, KNK, KCK, BDP, vb) yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve demokratikleştirilmesi yolundaki talepleri rejimin çevresinde toplanan bazı politik kesimlerde irkilmeye yol açıyor. CHP ve MHP gibi ulusalcı ve faşizan partiler bu önerinin, PKK’nin ne kadar tersini iddia ederse etsin “vatanı bölmek” için ileri sürdüğü bir talep olduğunda ısrar ediyorlar. Oysa burjuvazinin öyle düşünmediği raporlarından belli oluyor: bu raporların hemen hepsinde devletin merkezden yönetim anlayışından uzaklaşarak yerel yönetimleri güçlendirmesi gerektiğine işaret ediliyor. Kaldı ki, AKP hükümeti de mecliste yürütülen “açılım” tartışmalarında bu konuda adım atılacağını vaat etti. Sorun sanki bunun hangi formül altında (federasyon, özerk bölge, vb) gerçekleştirileceğinin belirlenmesinde düğümlenmiş gibi. Taraflardan hiç biri kesin bir formül önermiyor, ama dillerde İspanya, İtalya, İrlanda örnekleri dolaşıyor.

Aslında burjuvazi ve AKP yerel yönetimler sorununu, salt Kürt talebi olduğu için değil, neoliberalizmin gerekleri doğrultusunda ve Avrupa Birliği’nin ileri sürdüğü normlar çerçevesinde ele almak ve çözümlenmek istiyorlar, bu nedenle kendi

raporlarına ve öneri paketlerine dahil ediyorlar. Devletin ekonomi üzerindeki denetiminin iyiden iyiye zayıflatılması; özelleştirmelerin ülke ölçeğindeki büyük devlet işletmelerinin ötesinde yerel hizmet sektörlerine kadar yaygınlaştırılabilmesi; merkezi hükümetlerin sosyal programlar üzerindeki sorumluluklarının daha sınırlı kaynaklı yerel idari birimlere aktarılarak eritilmesi; devlet memuru kadrolarında tensikata gidişte, sağlık, taşımacılık, eğitim güvenlik hizmetlerinde ekonomik ve politik açılardan sorumluluğun yerel idarecilere ve politikacılara yıkılması; ve tabii sendikaların özerk yapılara parçalanarak zayıflatılması ve kitle mücadelelerinin bölünmesi, muhalefetlerin yerel birimlerde ezilmesi ya da “tatmin” edilerek genelleşmesinin önüne geçilmesi, vb. bir dizi nedenle AB'nin formüle ettiği “Bölgeler Avrupası” politikası, Türkiye’de de neoliberal programında yer alıyor.

Yerel idarelerin bu biçimde, AB kriterleri doğrultusunda güçlendirilmesinin, sadece Kürt halkının dil, eğitim, kültür hakları açısından değil, şimdilik Türk ve diğer uluslararası şirketlerin acenteliğiyle yetinmek zorunda kalan Kürt burjuvazisinin yeni kredi ve yatırım olanaklarına ulaşarak güçlenmesi açısından da önem taşıdığı ortadadır. Bu yüzden, Kürt illerindeki iş çevrelerini etrafında toplayan örgütlerin, DTP ve daha sonra BDP'nin, KCK ve PKK'nin bu doğrultudaki “çözüm” taleplerinin neoliberal burjuvazinin istemleriyle uyuşma noktasının Avrupa Birliği ülküsü olması yadırgatıcı değil. Doğu Ergil'in dile getirdiği “Güneydoğu'nun Türkiye'yle, Türkiye'nin de dünya ile bütünleşmesi sorununun” aşılmasında yeni yerel yönetimlerin kuruluşu önemli bir nokta oluşturuyor.

Sorun Nerede?

Emperyalizmin, tekelci burjuvazinin ve Anadolu burjuvazisinin neoliberal taleplerinin Kürt illerinde de demokratik gerici politikası halinde uygulanmasının öncülüğünü üstlenmiş olan AKP iktidarının bu yolda bazı güçlüklerle karşılaştığı ortada. Rejimin sınırlarının genişletilmesinin, onun çelik çekirdeği tarafından kaygıyla gözlendiği ve çoğu kez de frenlenmek istendiği kamuoyundaki yaygın inanç. Kuşkusuz ırkçı esaslar üzerine kurulmuş bir devlet yapısında, o yapıyı “korumak ve kollamakla” yükümlü silahlı gücün ideolojik önyargılarını bir anda bırakması beklenemez. Ama bu tip yargıların “son kertede”

başvurulacak bir malzeme olarak sağlam bir depoya kaldırılması ve sahiplerinin sınıf karakterlerine uygun tarzda tatmin edilerek rejim içinde ayrıcalıklı ama "ayrı" bir mevzide toplanmasının on yıllara yayılması gerekmediği de dünya örneklerinden biliniyor. Burjuvazi, askeri bürokrasiyi savaş ve kara para ekonomisinin ötesinde de kapitalizmin nimetlerinden yararlanır hale getirecek yeni işlerlikler kurduğu oranda "herkesin istediği çözüm" yolunda daha belirgin adımlar atılabilecektir. Genel Kurmay'ın bunu bilmediğini düşünmek safdillik olur. Hükümetin ordu içindeki cuntacılar, yeraltı çetelerine, "derin devlet" organlarına, Ergenekonlara vb. yönelik yürüttüğü tüm operasyonların başlatılması bile generallerin Bonapartist rejimin sınırlarının ve işlerliğinin yeniden tanımlanmasına hazır olduğunun bir işaretidir.

Benzer bir sorunun sivil bürokrasi içinde yaşandığı da görülüyor. AKP iktidarının atadığı valiler ve kaymakamlar bile çoğu kez Kürt illerinde dil, çocuk adları, yer adları gibi konularda dahi hükümetin yayımladığı genelgeler doğrultusunda değil, rejimin eski kriterleri uyarınca yasakçı ve ırkçı uygulamalarda bulunuyorlar. Hatta parti yönetiminin "açılım" veya "çözüm" ifadelerine, kendi bölgelerinden elde ettikleri politik ve ekonomik rantı başkalarına kaptırma korkusuyla -gizliden gizliye olsa da- karşı çıkan AKP milletvekillerinin varlığı bir sır değil. AKP listelerinden seçilmiş altmışın üzerinde Kürt milletvekili bile yeri geldiğinde aynı korkuyla İslam ile milliyetçiliği birleştirme teorik becerisini gösterebiliyor. Bu noktada da, bazı "çözüm" önerilerinin gerektirdiği Anayasa değişikliği şimdilik güç bir sorun haline dönüşüyor.

Ne var ki, asker-sivil bürokrasiye, yerel rantlara vb. ilişkin sorunlar burjuvazinin ve hükümetin, ABD ve AB emperyalizmlerinin de yardımıyla ekonomik ve yönetsel düzeylerde -zaman içine yayılsa dahi- çözemeyeceği sorunlar değil. Bu açıdan devlet düzeyinde laik burjuvazi -asker-sivil bürokrasi ve TÜSİAD- ile İslamcı burjuvaziden -MÜSİAD ve AKP- oluşan ve birbiriyle ölümcül bir savaşa tutuşmuş "iki cephe" görmek yanlış olur; bunlar, tek ve aynı rejimin bileşenleridir ve aralarındaki çıkar farklılıklarını rejimin sınırları içinde çözme eğilimindedirler. Kürt sorununun çözümü konusunda aralarındaki ayrılıkları sınıf temelindeki uzlaşmalarla aşabilirler, ama hepsinin birden, daha doğrusu bir bütün olarak burjuva rejiminin bu soruna ilişkin temel kaygısı ve kuşkusu başka bir noktada toplanıyor: Kürt halkının seferberlik halinin nasıl durdurulacağı, bu seferberliğin

rejimin ve PKK'nin çizdiği sınırların ötesine taşma tehlikesinin kimin tarafından ve nasıl engelleneceği.

Kürt halkı arasında ulusal bilincin gelişmesinin PKK'nin eyleminin ürünü olduğu iddiasına herkes inanıyor gibi görünüyor. Oysa PKK, Kürt ulusal bilincindeki gelişmenin deforme bir ifadesi, bir yansımasıdır. 1930'ların ortalarına değin süren yerel ve aşiret temelli ayaklanmaları bir yana bırakacak olursak, Kürt yığınların ulusal bilincinin modern anlamda doğup gelişmesini sağlayan olgu her zaman Türkiye ve dünya ölçeğindeki sınıf mücadeleleri olmuştur. 1960'lı yıllarda uzak doğu Asya'da ve Afrika'da yükselen ulusal kurtuluş savaşları, Avrupa'da patlak veren öğrenci ve işçi ayaklanmaları, Türkiye'de TİP'in ve DİSK'in yanı sıra bir dizi Türk ve Kürt devrimci örgütün doğmasını kolaylaştıran işçi, köylü ve gençlik hareketleri; 1970'lerin özellikle ikinci yarısında uluslararası ölçekte (özellikle Ortadoğu ve Latin Amerika) şiddetlenen mücadeleler ve Türkiye'de yaygınlaşan grevler, işgaller ve antifaşist direnişlerle birlikte devrimci bir durumun doğması... Bunların hepsi, toplumdaki tüm sorunların yüzeye çıkmasına ve bu arada ulusal sorunun da patlak verip Kürt yığınlar arasında ulusal bilincin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının kurulmasından Mehdi Zana'nın Diyarbakır belediye başkanı seçilmesine kadar uzanan gelişmeler Kürt ulusal bilincindeki yükselişin ifadeleri olmuştur. PKK de bütün bu süreçlerin sonucunda halk cepheci silahlı bir örgüt olarak doğmuş, diğer Kürt örgütleri üzerinde uyguladığı Stalinist tasfiye yöntemleriyle bölgenin en güçlü ve silahlı örgütüne dönüşmeyi başarmıştır. 1980'lerin ikinci yarısından itibaren ülkede sınıf mücadelesinin tekrardan yükselişe geçmesi (Bahar eylemleri, Zonguldak madencilerinin mücadelesi, vb) Kürt kitlelerin seferberliğinde de yeni bir canlanışa zemin hazırlamış ve ulusal hareketteki bu yükseliş kendisini ifadenin yolunu önünde yegane seçenek olarak duran PKK'nin varlığında aramaya yönelmiştir. Binlerce Kürt genci PKK'nin çağırısına uyarak dağlara çıkmış ve ait olduğu ulusun hakları için canını feda etmiştir.

1990'ların ilk yarısında Bonapartist rejimin Kürt halkına karşı müthiş bir imha kampanyası başlatmaya cesaret edebilmesinin nedenlerini de ulusal ve uluslararası ölçekteki sınıf mücadelelerinin dinamiklerinde aramak gerekir. İrili ufaklı neredeyse tüm burjuva partilerin girip çıktığı koalisyon hükümetleri ve rejimin baskı aygıtları, sendika bürokrasilerinin de yardımıyla işçi sınıfının

mücadelesini durdurmayı ve geriletmeyi başarmışlar, derin ekonomik kriz ve neoliberal politikalar da yoksullaşan kitlelerin savunma hatlarına çekilmesine katkıda bulunmuştur. Öte yandan 1989 Doğu Avrupa devrimleri Stalinizm içinde büyük bir bunalıma neden olmuş, “reel sosyalist” diye adlandırılan hareketler ve partiler kendi kendilerini tasfiye sürecine sürüklenmişler ve dünya ölçeğindeki devrimci önderlik krizi derinleşmiştir. Bu gelişmelerin Kürt ulusal hareketi üzerinde etki yapmaması elbette beklenemezdi; nitekim PKK 1993’te stratejik bir dönüş yaparak orak-çekicini bir kenara atmış ve halk cepheci bir örgüt olmaktan çıkıp, burjuva demokrasisinden başka bir anlam taşımayan “demokratik cumhuriyetin” inşasını amaçlayan ulusalcı küçük burjuva bir önderlik haline dönüşmüştür.

Kürt halkı elli yıla yaklaşan bütün bu inişli çıkışlı süreç içinde kendi ulusal varlığının ayırtına varmış ve bir bütün olarak geri dönülemez bir bilinç düzeyine ulaşmıştır. Bu düzeyin kendine özgü insan haklarına ilişkin, kültüre ve dile ilişkin, bölgesel yönetime ilişkin asgari talepleri vardır. Tüm liberal aydınların ve reformist solun da iddia ettiği gibi, bu talepler bizzat rejimin sınırları içinde kısmen de olsa karşılanabilir. Ancak Kürt kitlelerin seferberliklerinin sürmesi halinde bu talepler uğruna mücadelenin “demokratik cumhuriyetin” sınırlarının ötesine taşıp ulusun kendi kaderini tayin hakkını isteme noktasına doğru evrilmemesinin garantisi nerededir? Bu olasılığı kim önleyecektir? Bu olasılığın marjinal bir demokratik ifade ve düşünce özgürlüğü olmaktan çıkıp rejimin bizzat kendisini yıkmaya yönelik gerçek bir demokratik devrime, hatta ulusal ve uluslararası ölçekteki diğer mücadelelerle birleşerek bir sosyal devrime dönüşmesini engelleyecek politik güç hangisidir?

Egemen sınıflar için bu görevi başarabilecek iki güç vardır: AKP ve PKK. Yakasındaki yeşil rozetle Sünni Kürt kitlelerini “İslam’da millet ayrımı yoktur” demagojisine kazanmak ve aşiret ve tarikat reislerinin yardımıyla Kürt illerinde egemen hale gelmek için müthiş bir seferberlik içindedir. Bu doğrultuda sadece ideolojik safsatasıyla değil, asker ve sivil bürokrasinin kendisine sunduğu bütün olanaklarla çaba sarf etmektedir. Bu yolda önemli başarılar da elde etmiş durumda; AKP bugün Kürt illerinden milletvekili çıkararak yegane “devlet çapındaki” parti haline gelmiştir. Buna karşılık 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde, özellikle aynı yılın başlarında Kandil’e düzenlediği hava ve kara harekâtlarının

Kürt kitleler arasında uyandırdığı tepki ve nefretin de etkisiyle, gerileyerek bölgede elde edebileceği gücün sınırlarına dayanmış olduğunun ilk işaretlerini vermeye başlamıştır.

Dolayısıyla geriye PKK kalmaktadır. PKK nasıl yükselen Kürt ulusal hareketinin deforme önderliği haline gelmişse, şimdi de rejime bizzat ulusal mücadeleyi deforme edebilme kapasitesini ispatlama sorunuyla karşı karşıyadır. PKK'nin "Kürt sorununun çözümünü" Kürt halkının ulusal kaderini kendisinin belirlemesi değil, mevcut devlet sınırları içinde Kürt olmaktan kaynaklı bireysel, kültürel ve kimlik haklarını elde etmesi doğrultusunda, rejimin Kürt temsilcilerle görüşmelere oturmasında aradığı bilinmeyen bir durum değil. Abdullah Öcalan bunu, avukatlarıyla gerçekleştirdiği çeşitli Görüşme Notlarında, "Bizim çözümümüz, mevcut siyasal sınırlara dokunmadan, sınırları sorun yapmayan demokratik bir çözümdür. Demokratik Konfederalizm dediğimiz sistem bunu amaçlıyor"**(6)** ya da "Bizim tek devlet, tek millet, tek bayrakla bir sorunumuz yok. Bizim devletin üniter yapısıyla da bir sorunumuz yok. İstedikleri kadar tek tek tek kalabilirler,"**(7)** biçimindeki ifadelerle pek çok kez dile getirmiş durumda. Ayrıca, devletin Kürtlerin haklarını güvence altına alması ve bu konuda kendisine "güvence vermesi", onu "ikna etmesi" koşuluyla PKK'nin "bölücü olmadığını devlete ispatlayacağını" belirtiyor.**(8)**

Kimin değerine daha önce "güven vermesi", kendisini değerine "ispatlaması" gerektiği gibi "teknik" sorunları bir kenara bırakacak olursak, PKK'nin "bölücü olmadığı" devlete nasıl kanıtlanacaktır? Öcalan'ın demeçleri, PKK ve KCK deklarasyonlarıyla mı? Rejimin ve hükümetlerin ve tabii bugün AKP iktidarının, bundan daha fazlasını isteyeceği ortadadır. Onların sorunu esas olarak Kürt ulusal bilincinin kendisini sürekli bir seferberlik halinde tutması ve bu seferberlikler içinde ifade ediyor olmasıdır. Bu seferberlik sürdüğü müddetçe, kitlelerin Öcalan'ın çizdiği sınırların dışına taşması olasılığı her zaman bulunacaktır. Kendine rejim içinde yer arayan Kürt küçük burjuvazisinin, PKK bürokrasisinin, yerel önderlerin, vb. kitleleri rejimin "çözümü" içine ne oranda sığdırabileceği; kitle mücadelelerinin basıncının, şimdilik "Kürt halk önderliği, Sayın Öcalan" söylemi çevresinde bir bütün görünümüne sahip hareketin içinde ne türden ayrışmalara yol açabileceği; Kürt halkı içindeki farklı sınıfsal kesimlerin ortaklığı hangi noktaya kadar sürüp "çözümün" neresinde hangi farklı amaçlara doğru

yönelebileceği ve bunu hangi yöntemlerle gerçekleştirmeyi amaçlayacağı, rejimin kendi stratejisini oluşturmakta yanıtını aradığı sorular olacaktır.

KNK'nin yukarıda andığımız "11 Maddelik Çözüm Önerisi"nin son maddesinde, "Kalıcı çözümün sağlanmasıyla birlikte gerillanın mevcut yasalar çerçevesinde yerel asayiş gücü ya da yeni bir statüyle demokratik çözüm içinde varlığını koruyacak bir çözümün bulunması" önerisi, belki de devlete ve rejime verilecek bu "garantinin" bir biçimi olarak düşünülmüş durumda.**(9)** Ama ortada bir başka gerçek var şimdilik: Kürt kitleler henüz mücadelelerinin geri çekilme evresinde değiller ve tüm önderlikler ve temsil grupları üzerindeki basınçlarını sürdürüyorlar. BDP'li önderler bu etkiyi, parti tabanındaki gençlerin ve kadınların eylemliliğine bağlarlarken, KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan, "Bu kadar hukuksuzluk ve vicdanları zorlayacak uygulamalar söz konusudur. Bütün bunlara karşı işte sakın durun, fedakarlık yapın gibi söylemleri de çok yerinde bulmuyoruz" diye belirtiyor.**(10)**

Rejim için kitle mücadelelerinin önderliklerinin uzlaşmacılığı tek başına garanti sayılmıyor. Onun bu önderliklerden beklediği her şeyden önce mücadeleleri frenlemeleri ve belki de ardından tümüyle durdurmaları. Bunu gerçekleştiren, gerçekleştirmeyi başaran önderlik veya önderlikler rejime kendilerini kanıtlamış olacaklardır. O zamana kadar da rejimin bu önderlikleri bölme, satın alma, imha etme gibi her türden politikası sürecektir. Şu aşamada ise Kürt halkının mücadelesi, kendisini ifade etmek üzere ileri ittiği önderliklere, onların rejimle -rejimin istediği temellerde- uzlaşabilmeleri için çok fazla manevra imkânı tanımıyor. Bu anlamda Kürt illeri, kitlelerin sadece rejimle değil, onların arasında sağa sola yalpalayan Kürt önderlikleriyle de çatışmalara gireceği yeni bir döneme doğru sürükleniyor.

"Barışçıl Çözüm"ün Olanakları

PKK, stratejisinin Kürtlerin ulusal kimliğinin ve kültürel haklarının -salt bireysel değil toplumsal düzeyde- tanınmasına yönelik olduğunu açıklamış durumda. Buna ilişkin olarak önerdiği, demokratik konfederalizm, demokratik komünal toplum,

demokratik cumhuriyet gibisinden sloganlar zaman zaman kafa karışıklığına yol açsa da, bunların hepsinin Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde uygulanması istenen kısmi bir özerklikle koşullu olduğu biliniyor. Bu stratejinin uygulanmasına yönelik taktikler ise esas olarak, rejimin görüşme masasına oturmasını sağlayacak barış çağırılarında, tek yanlı ateşkeslere ve meşru savunma eylemlerine kadar değişiyor. Murat Karayılan'ın yukarıda andığımız görüşmede "bizim öncelikli tutumumuz demokratik siyasal çözümdür. Bunu kabul etmez, üzerimize gelirlerse biz de kendimizi elbette ki her biçimde savunacağız. Direniş mücadelesini bu temelde ideolojik, siyasal, kültürel, diplomatik, örgütsel ve savunma ekseninde yükseltmek en kutsal bir görev durumundadır. Dönemsel olarak mücadeleyi daha ileri bir aşamaya taşıma temel bir hedef durumunda olacaktır" deyişini de bu çerçevede anlamak gerekiyor herhalde. Karayılan "ileri bir aşama" ile stratejik hedeflerinde -demokratik cumhuriyetten kendi kaderini tayin hakkına doğru- bir değişikliği değil, taktik uygulamalarında bir "sertleşmeyi" kastediyor.

Öte yandan burjuvazi, tüm raporlarında dile getirdiği gibi Kürt illerinde süregiden istikrarsızlığa son verilmesini, bölgenin "Türkiye'ye entegre edilmesini", bu amaçla rejimin iç dinamiklerinde gerekli değişikliklerin yapılmasını istiyor. Bu anlamda asker-sivil bürokrasinin de onaylayacağı uygulamalarla Bonapartist sistemin sınırları esnetilerek Öcalan-KCK çizgisinin dile getirdiği istemlere yanıt vermenin olanakları bulunmaktadır. Ama gerçek yaşam, nesnel tarihsel olanakların varlığından çok, sınıf ve kitle mücadeleleri, önderliklerin yetenekleri, emperyalizmin ve farklı egemen sınıf kesimlerin kendi çıkarları doğrultusundaki müdahaleleri gibi bir dizi etmeni içeren politikanın karmaşık ve dolambaçlı yolunu izler. Bu yüzden, Kürt sorununun "barışçıl" diye anılan çözümünün olabilirliği bazı başka sorulara verilecek yanıtlara bağlı.

Başta TÜSİAD olmak üzere büyük burjuvazinin hemen tüm kesimlerinin rejimin AB standartlarında "sivilleşmesi" gerektiğinde ısrar etmelerine, "Kürt sorununun" kimlik ve kültürel hak iadeleriyle çözümünü talep etmelerine, hatta "yerel yönetimlerin güçlendirilmesi" bağlamında Kürt illerinin yönetiminde ademi merkezîyetçiliğe geçilmesini önermelerine karşın hükümet ve parlamento bu doğrultuda adımlar atmıyor. Hatta AKP hükümeti Genel Kurmay'la defalarca çatışmaya giriyor, sonra uzlaşma sahneleri sergiliyor, ardından yeni darbe planları keşfediyor, emekli-muvazzaf bir dizi komutanı mahkemelerde yargılıyor.

Bir yandan da Kandil'e ve Kürt illerine askeri operasyonlar düzenliyor, bölgedeki politikacıları ve kitle önderlerine karşı tutuklama kampanyaları uyguluyor. Yani, rejim burjuvazinin talebine karşın hâlâ ayakta ve AKP "beceriksiz", "iradesiz" vb. olarak görülüyor. Liberal aydın çevrelerde, hatta Kürt önderlikler arasında "hayal kırıklığı" yaratan bu "garip" durumun izahı esas olarak burjuvazinin Bonapartist uygulamaların rejimin ana direklerine dokunmadan esnekleştirilmesini istemesinde yatıyor. Burjuvazi ve onun tüm sözcüleri "demokratikleşmeye" ilişkin tüm söylemleri ve deklarasyonlarıyla kitleleri felçleştirmeye, seferberlikleri önlemeye ve böylece rejimin devrimci bir kalkışmanın etkisiyle çökmesini engelleyip, kendi kendine çürümelerini ve ancak bu yolla kendi içinde bir yeni düzenlemeye gitmesini bekliyorlar. Rejimi kendi sınıfsal ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirebilmenin yolunu, ondan kopmadan ve devrimci demokratik bir dönüşüm "tehlikesine" yol açmadan, "barışçıl" yöntemlerle, demokratik gericilik diye adlandırdığımız politikalarla gerçekleştirmekte arıyorlar.(11)

Rejimin klasik halinin çürümüşlüğü, işlevsizliği pek çok biçimde kendisini açığa vuruyor. Neredeyse her gün bir yenisi açığa çıkarılan darbe planları, katliam projeleri, çeteler ve resmi silahlı yeraltı örgütlerinin varlığı; ikide bir "halkın en güvendiği devlet kurumu" olarak sunulan ordunun bir dizi yüksek rütbeli mensubunun bu plan ve projelerin tasarımcısı olduğunun anlaşılması; devletin baskı aygıtlarının Kürt illerinde rüşvet ve diğer "kara para" türlerine dayalı bir "savaş ekonomisinden" yararlanmakta olduğunun herkesçe bilinmesi; halkın parlamentoya seçtiği temsilcilerinin MGK karşısında "hazır ola" mahkûm edildiklerini görmesi; devlet organlarının birbiriyle çekişmesi, ama örneğin DTP'nin kapatılmasında hemen kendi aralarında danışıklı dövüşe geçmeleri... Üstelik bütün bunlara rağmen, askerin Kandil'i "zapt edememesi"... Sermayenin küreselleştiği bir dönemde ulusal devlet kendine esas aldığı "ulusal sınırlar" içinde bile Kürt illerini kendi kapitalizmine entegre edemiyorsa, bunu bile beceremeyen bir rejimden -bırakın kitleleri- burjuvazi ne bekleyebilir? Rejimin pek çok dalı çürümüş halde; burjuvazi ise ana gövdeyi sallamadan onların kendi kendine yere düşmesini bekliyor.

Emperyalizm de bölgedeki çıkarları açısından mevcut Türk rejiminin işe yaramazlığının farkında olsa gerek ki, doğrudan hükümetler değil ama çeşitli uluslararası kuruluşlar aracılığıyla kaygılarını ve önerilerini dile getiriyor.

Örneğin, ABD'deki Carnegie Endowment adlı *think-tank* kuruluşunun "Kürdistan'da Çatışmanın Önlenmesi" başlığı altında hazırladığı raporda(12) "Türkiye devletinin (Kürtlerin ayrı bir birim oluşturduklarını doğrudan beyan etmeden) çokuluslu bir devlet olduğunun kabul edilmesi; başta Kürt dilinin kullanımı olmak üzere kültürel hakların verilmesi; ve Türkiye'deki tüm illere belirli yetkilerin devredilmesi" konularında rejimin adımlar atması gerektiği belirtilmekte. Kuruluşun raporunda, bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak sivil ve askeri "establishment" düzeyinde doğabilecek itirazların aşılmasında ABD hükümetinin ve Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye "yardımcı olması" istenmekte. Bu "yardımın", Türk generallerin NATO çerçevesinde "ikna" edilmesinden, emekli paşaların çokuluslu şirket ve bankaların yönetim kurullarına monte edilmesine kadar değişen pek çok biçiminin bulunduğu biliniyor. CIA'nın darbeci sivil ve asker yeraltı çetelerine ilişkin enformasyonunu hükümete ve medya kuruluşlarına aktararak Genel Kurmay'ı "temizlik" operasyonlarına bizzat katılmaktan kurtarması ve "hukuka saygılı" bir gözlemci havasına bürünmesine olanak sağlaması da bu tip yardımların arasında olsa gerek.

Kürt sorununun "barışçıl" çözümü olarak ifade edilen uygulamaların gündeme getirilmesi, önerilerin çoğu açısından anayasa değişiklikleri gerektiriyor. AKP hükümeti, Bülent Tanör'ün TÜSİAD için hazırladığı raporda yapılması gereken ve yapılabilir olarak gördüğü değişiklikleri, kendi içindeki bazı muhalefet odaklarına rağmen parlamentoya taşıyabileceğinin işaretlerini veriyor. Ama bu noktadaki esas sorun milliyetçi kampta CHP ve MHP'den kaynaklanan direnişte düğümleniyor. Bu partilerin klasik Kemalist ve faşist ideolojilerinin her türlü değişime karşı yarattığı direniş Meclis aritmetiği açısından bir sorun olmakla birlikte, asıl sorun bu partilerin temsil ettiği toplumsal kesimlerin Kürt karşıtı ırkçı yönelişlerinin ne türden bölünmelere ve tepkilere yol açabileceği noktasında düğümleniyor. Genel Kurmay'ın ABD ve AB'nin "yardımlarıyla" bu anayasa değişikliklerine ikna edilmesi belki CHP'nin kentli laik orta sınıf tabanını yatıştırarak partinin imha ve asimilasyon çizgisinden uzaklaşmasına katkıda bulunabilir. Ama bu MHP için olanaklı değil, zira zaten pek çok yerde muhafazakâr oy kitlesini AKP'ye kaptırmakta olan bu parti, ideolojik oyuncağının da elinden alınması durumunda varlık nedenini yitirir. Kaldı ki, kırk yılın tescilli faşisti MHP'ye "çağdaş demokratik bir sağ parti" görünümü verebilmek için içlerinde hiç de azımsanmayacak sayıda olan sokak serserilerini denetim altına almaya çalışan Devlet Bahçeli'nin son dönemde "sıralarımıza bir metreden fazla

yaklaşan gününü görür” gibisinden külhaniliklere başvurması, sivil ve askeri kurumlar içinde mevzi yitirmekte olan Ergenekon çetelerinin Bahçeli’yi çizgi değiştirmeye zorladığının işaretlerini veriyor. Ergenekoncular, özellikle taşra kentlerindeki orta sınıflar arasında yaygın olan ırkçı önyarguların politik düzlemde açığa çıkmasına neden olacak örgütlü kışkırtmaların ve seferberliklerin, sadece kitlelerin birbirini boğazlamaya başlamasına neden olmakla kalmayıp, askeri darbe planlarını yürürlüğe koyabilmelerine elverişli bir ortam hazırlayacağını da düşünüyor olabilirler.

Öte yandan, anayasa değişikliği açısından yegâne sorun meclis aritmetiği değil, ama daha önemlisi bu meclisin anayasa değişikliği yapmak için seçilmiş olmaması. Yani, mevcut parlamento bir kurucu meclis işlevi göremez. Egemen sınıfların Kürt halkının ve emekçi sınıfların kendi bağımsız temsilcilerini yollama tehlikesinin bulunduğu bir kurucu meclis oluşturma kampanyasını göze alamayacakları düşünüldüğünde, 2012 genel seçimlerinin esas olarak Anayasa konusunda bir kutuplaşmaya zemin hazırlayacağını öngörebiliriz. Ama bu noktada da liberal aydınlar, Kürt demokratlar hayale kapılmamalı: AKP Carnegie raporunda yer alan öneriler paketinden sadece “açılıma” ilişkin olanları değil, PKK’nin tasfiyesine yönelik Türkiye, Kürdistan Özerk Yönetimi ve ABD’nin “birleşik ve eşgüdümlü sivil ve askeri girişimine” dair tavsiyelerini de izliyor. Tecrit ve imha stratejisi gereği, Kürt illerindeki yerel politik önderlerin tutuklanması, gerilla kamplarına yönelik yeni askeri saldırı planlarının bir ilk adımı olabilir. AKP iki yıl sonraki genel seçimlere, yenememiş olsa bile tamamen hırpalayıp güçten düşürdüğü düşmanın yüzüne sahte bir barış -yani teslimiyet- antlaşması sallayan muzaffer komutan edasıyla girmek istiyor.

Bonapartizm kendisine muhatap kabul etmez. O her şeye, herkesin üzerinden kendisi karar verir. Öcalan her ne kadar “ben, ben olmazsam PKK, o da olmazsa DTP (şimdi BDP), o da olmazsa akil adamlar” diyerek bir dizi seçeneğe işaret etmiş olsa da rejim anayasada yapılacak değişiklikler, Kürt halkına tanınacak ulusal ve kültürel haklar konusunda herhangi bir çevreyle “görüşme ve pazarlık masasına” asla oturmayacaktır. Rejimin en “liberal” kesimlerinin bile Kürtleri bir özne olarak kabul etmeyip “açılım” diye adlandırdıkları projeleri “tebaa”ya dağıtılacak sadaka olarak gördüğü bir politik iklimde, hükümet veya diğer rejim temsilcileri ile PKK’nin ya da onun ve Kürt kitlelerin kabul edebileceği

temsilcilerin görüşmeler yoluyla “barışçıl bir çözüme” ulaşmalarını beklemek ne kadar gerçekçi olur? Esneme sınırlarını bizzat rejimin kendisi belirleyecek, devletin üst kademelerinde görüş birliğinin sağlanması halinde sorunu bağımsız Kürt temsilcilerin önemsiz bir azınlıkta bulunacağı bir “olağan” meclise havale edecektir. “Görüşme masası” ise -tabii o da rejimin çıkarları icap ettirirse- ancak Kandil civarında, silahların teslim edileceği bir bölgede kurulabilecektir.

Çözünsüzlüğe Doğru mu?

Çok bileşenli karmaşık bir politik durumla karşı karşıyayız. Kürt illerinde kitlelerin mücadelesi Türkiye’nin sınırlarını zorluyor; PKK ve KCK, Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkı talebinden uzaklaşmış halde, “tek devlet, tek bayrak” anlayışına dayalı “demokratik cumhuriyet” istiyor; BDP, “Türkiye partisi” olup tüm ülkede demokrasi mücadelesi vermeyi düşündüğünü söylüyor; liberal Kürt ve Türk aydınlar, “PKK olmasaydı bu iş kültürel hakların elde edilmesiyle hallolurdu” söylemindeler; AKP, önce Kürt illerinde egemen olma ve ABD ile Barzani’nin yardımıyla PKK’yi ezme, sonra da rejimin temellerine dokunmayan, ama burjuvazinin -ve tabii emperyalizmin- “Güneydoğu’yu Türkiye’ye entegre etme” talebine yanıt veren göstermelik bir “açılım” yapma projesi izliyor; Genel Kurmay, 2008 meclis ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri yenilgisinin, Kandil ricatının ve Ergenekon davalarının şoklarını hâlâ atlatamamış durumda Kürt sorununda yeni bir strateji arayışında; CHP ve MHP, “Kürt mürt anlamam, yeni Dersimler isterim” çığlıkları atmaya devam ediyor... Böylesine bir politik iklim koşullarında devrimci Marksizmin çözümlenmelerinde ve geliştireceği talep ve sloganlarda sınıf kriterine her zamankinden çok daha fazla sarılması gerekiyor.

Biz Kürt halkının sorununun Türkiye’nin bir bütün olarak hâlâ gerçekleştiremediği tarihsel devrimci demokratik dönüşümlerle bağıntılı olduğunu ve bu ulusal sorunun ancak Kürt halkının olası bir ayrılma istemini de içeren kendi kaderini tayin hakkını elde edebilmesiyle, yani proletaryanın önderliğinde başarılabilir bir sosyalist devrimle nihai çözüme kavuşturulabileceğini düşünüyoruz. Bunun önündeki başlıca engeller olan Bonapartist rejime son verebilecek ve ülkeyi emperyalizme bağımlılıktan kurtarabilecek yegane iktidar bir işçi ve emekçi hükümetidir. Ama tam bu noktada karşımıza liberalizmin ve reformizmin

“gerçekçilik” itirazları çıkıyor: Türkiye’de bir sosyalist devrimin gerçekleşme olasılığının uzaklığı dikkate alınacak olursa, “elde edilebilecek” olana ulaşmaya çalışmak daha hayırlı olmaz mı? Gerçekten de, Kürtlerin asırlardan beri uğradıkları ve halen de uğramakta oldukları imha ve baskılar dikkate alındığında, insanlara yaşama hakkı tanıyabilecek bir “asgari” çözümün, bunca işkenceye evla olduğunu bir an bile olsa akıldan geçirmemenin olanağı yok. Ama tarihe biraz daha soğukkanlıca bakıldığında ve sınıf tahlilinden hareket edildiğinde, emperyalizmin ve burjuvazinin insanlara yaşama hakkını ancak kendi sistemleri içinde kaldıkları sürece tanıdığını hemen görmek mümkün. Kürt halkı kendi kaderini elinde bulundurmadığı sürece, ister bir federasyona, ister bölgesel özerkliğe, ister kültürel haklara sahip olsun, bu tarihsel hakkı bugün olmasa yarın tekrar talep edecektir. Kaldı ki, bu yolda ulaşacağı her kazanım onu daha güçlü bir şekilde bu hakkı için seferber olmaya itecektir. Bu takdirde burjuvazinin “yaşama hakkına” riayet edeceğinin garantisini kim verebilir? Baskı ulusunun İspanya’dan ayrılma yolunda kitlese bir seferberlik başlatma tehlikesine karşı Madrid’de tankların hazır bekletildiği bilinmiyor mu?

“Silahların susması, daha fazla kanın akması, insanların ölmemesi” türünden barışçıl söylem de kitlelerin zihnini bulandırmaktan öteye bir işlev görmüyor. Biz, daha başından beri Stalinizmin ve reformizmin gerilla ve silahlı eylem stratejisine karşı olduk, ama insanlar ölüyor diye değil, bu strateji kitle seferberliklerini öldürdüğü için. Yoksa Kürt illerindeki katliamların nedeni olarak PKK’ye işaret etmek sorunu asla kavrayamamak olur. Kürt halkı ne zaman kendi ulusal hakları için seferberliğe geçse -daha PKK’nin düşüncesi bile ortada yokken- katliamlara uğramıştır. Kürt illerinde akan kanın başlıca sorumlusu PKK değil ırkçı Bonapartist rejimdir. PKK’yi destekliyor diye yakılan binlerce Kürt köyünün yoksul halkının başlıca “suçu” demokratik ve ulusal taleplere sahip olmasıydı; dağlara çıkan binlerce gencin PKK kamplarına yığılmasının nedeni de, bu talepleri dile getiren yegane örgüt olarak karşılarında önce PKK’yi görmeleriydi.

Evet, PKK silahlı eylem stratejisinden vazgeçmelidir, ama “barış için silahlara veda” anlayışından ötürü değil; dağlardaki binlerce genç kadın ve erkek kadroya kitle seferberliklerinin ihtiyacı olduğundan. Kürt illerinde gelişmekte olan işçi hareketinin, yoksul ve topraksız Kürt köylülüğünün, devrimci sol Kürt hareketinin örgütçülere, ajitatörlere ve propagandistlere, kısaca kitle önderlerine ihtiyacı

bulunmakta. Kürt halkının yaşama hakkından başlayarak bütün demokratik ve ulusal haklarını elde etmesi, ancak bu tip önder kadrolarla güçlenebilecek kitle seferberlikleriyle olanaklıdır. Aksi takdirde, gerilla Kandil’de barış çağırılarında bulunurken, Kürt halkı kentlerde ve ovalarda savunmasız kalmayı sürdürecektir.

Ama PKK de bir aygıttır, silahlı bir aygıt. Başlangıçtaki Stalinist ideolojisi ona daha ilk kuruluşundan itibaren bürokratik merkezîyetçi bir aparat olma niteliği kazandırmış, onu küçük burjuva reformist evresine kemikleşmiş monolitik bir örgüt olarak taşımıştır. Kendi bürokrasisiyle birlikte bu aygıtın var olma gerekçesi artık bizzat var oluşudur; savunacağı strateji ve politikaları, kitlelerin üzerindeki basıncını da dikkate alarak, kendisinin var olmasını olanaklı kılacak biçimde belirleyecektir. Bir yandan Kürt kitlelerin başlıca ulusal örgütü olarak kalmaya çalışacak, diğer yandan da rejimle uzlaşmanın yollarını arayacaktır. Ama Kürt halkının mücadelesi geliştikçe bu politika daha fazla açmazlara zorlanacak ve sonunda PKK önderliği kaçınılmaz olarak kitle seferberliklerinin karşısında konumlanacaktır. Militanlar ise, rejimin resmi kolluk kuvvetlerine katılmak -ya da Afganistan’a gitmek- ile Kürt emekçi halkına eklenmek arasında seçim yapmak zorunda kalacaklardır.

Öte yandan, Kürt toplumunun kapitalizmin etkisiyle yavaş da olsa bir kendi içinde bir ayrışma ve dönüşüm süreci yaşamakta olduğunu gözden uzak tutmamak gerekiyor. Kürt illerinde toplumsal yapıda ve ekonomik yaşamda kendine yer açmakta olan Kürt burjuvazisi, sınıf karakteri gereği rejimin işbirlikçisidir ve bu karakteri “Güneydoğu’nun Türkiye’ye, Türkiye’nin de dünyaya entegrasyonu” ile birlikte daha da güçlenecektir. Tekelci kapitalizmin merkezi güçleri karşısında kendisini zayıf hissettiği anlarda pazarlık olanaklarını artırabilmek için kitlelerin ulusal duyarlılığına hitap edecek, ama kitlelerin “ülke bütünlüğünü” tehdit edebilecek her girişimine karşı çıkacaktır. Tıpkı Bask ve Katalan burjuvazilerinin yaptığı gibi.

Bütün bunlardan, çözümsüzlüğe yönelik olumsuz bir tablo mu çıkıyor? Hayır. Kürt işçi sınıfı ve yoksul köylülüğünün mevcut rejimin sürmesinden herhangi bir çıkarı yoktur; onların seferberlikleri çürümekte olan rejimi giderek daha fazla tavizler vermeye zorlayacak, rejimin vereceği her taviz kitlelerin yeni atılımlarına zemin

hazırlayacaktır. Yeter ki onlar, bu mücadelelerini sınıf temelinde örgütleyecek, rejimin saldırı anlarında kendilerini savunabilmenin olanaklarını yaratacak, Kürtlerin ulusal ve demokratik mücadelelerini tüm Türkiye proletaryası ve emekçi halkıninkiyle enternasyonalist temellerde birleştirebilecek yeni bir devrimci Marksist önderlik yaratabilsinler. Bunun nesnel koşulları tüm Kürdistan'da mevcuttur.

Bu noktada Türk sol ve işçi sınıfı hareketinin üzerine düşen görev nedir? Pek çok sol çevrede Kürt halkının mücadelesine "yardım" etmekten, rejimden tavizler koparabilmek için platformlar, aydın grupları vb. örgütlemekten söz ediliyor. Oysa Kürtlerin ulusal ve demokratik hakları için karşısında mücadele ettikleri rejim, Tekel işçilerine saldıran rejimin aynısıdır. Rejimi sarsacak, tavizler vermeye zorlayacak, hatta onu yıkıma sürükleyerek tüm Türkiye emekçi halkının özgürleşmesine yolunu açacak olan mücadele, ülke çapında proletaryanın başını çekeceği seferberliklerle olanaklıdır. Rejim işçi sınıfını ulusal, etnik, dinsel, vb. temellerde bölebildiği oranda bu tip seferberlikleri parçalayabilecek ve bastırabilecektir. Dolayısıyla önümüzdeki temel görev işçi ve emekçi yığınların demokratik, ekonomik ve toplumsal talepleri doğrultusundaki mücadelelerini birleştirebilmek ve Bonapartist rejime karşı yoğunlaştırabilmektir. Bunun önünde duracak olan başta sendika bürokrasileri olmak üzere her türlü karşıdevrimci, ırkçı, şoven kesim, kitle örgütlerinden uzaklaştırılmalıdır.

Son olarak, egemen ulus kökenli devrimci Marksistler olarak konuşalım: verili koşullarda önderlikleri olarak kabul ettikleri kesimlere ilişkin görüşlerimiz ve eleştirilerimiz ne olursa olsun, Kürt halkının ulusal demokratik hakları için verdikleri mücadeleyi koşulsuz destekliyoruz ve tarihsel olarak haklı görüyoruz. Önderliklerinin dile getirdiği ulusal taleplerinin sınırlılığına ve açmazlarına ne denli işaret edersek edelim, Kürt halkının vereceği kararlara saygı duyuyoruz. Rejimin, Kürt halkına ve onun kendi temsilcisi olarak gördüğü önderliklere yönelik her türlü saldırısına karşı mücadele etmeyi görev biliyoruz. Çünkü, birincisi ezen ve ezilen uluslar ilişkisinin var olduğu her durumda devrimcilerin safı ezilen ulusun yanındadır. Ve ikincisi, belki de daha önemlisi, ezilen ulus özgürleşmediği sürece, ezen ulusun da bu olanağı olmayacaktır; zira burjuvazi işçi ve emekçi yığınları sistemli bir biçimde ırkçı temellerde bölecek ve şovenizm hastalığı egemen ulus proletaryasını kendi burjuvazisine bağlayan illet olarak varlığını

sürdürecektir.

Enternasyonalistler olarak görevimiz ise, Kürt işçi sınıfının liberal ve küçük burjuva önderlikleri aşarak burjuvaziden ve rejimden bağımsız kendi devrimci partisini yaratabilmesi için, onun öncü devrimci Marksist kadrolarıyla el ele çalışmayı sürdürmektir.

Dipnotlar:

1.) Karl Marx'ın *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i* (bak.: <http://www.kurtuluscephesi.com/marks/18brumaire.html>) adlı yapıtından hareketle Marksist literatüre katılan Bonapartizm kavramı, görünürde bütün sınıfların üzerinde konumlanan merkezîyetçi ve baskıcı burjuva rejim tipini tanımlar. Troçki de, emperyalizmin bağımlı ülkelerde kendine özgü (*sui generis*) Bonapartist rejimlerin yükselmesine neden olan deformasyonlar yaratığından söz eder. Bu tip rejimlerde hükümette bizzat burjuvazinin kendisi bulunmasa bile -ki rejimin "sınıflar üstü görünümü buradan kaynaklanır- rejimin kendisi sahte bir "hakem" rüyle burjuva düzenini korumaya yönelir ve kitleler üzerinde sistematik diktatoryal bir baskı uygular. Bu rejim tiplerinde "Bonaparte" işlevini devlet başkanları ya da "güçlü" kişi veya kurumlar üstlenir.

2.) 1970 baharında, daha sonra 1975 başlarında Askeri Personel Yasası'nda yapılmak istenen değişikliklere karşı astsubayların birliklerde başlattıkları iş yavaşlatma direnişlerinin ve ailelerinin sokaklarda düzenlediği gösterilerin Ordu üst kademelerinde ne denli bir korkuya yol açtığı hâlâ unutulmuş değildir.

3.) Doğu Ergil, *Kürt Raporu*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009, s.84.

4.) "KCK'dan 'dört adımlık' deklarasyon", *Özgür Gündem*, 03 Şubat 2010.

5.) “KNK’den 11 Maddelik Çözüm Önerisi”, *Özgür Gündem*, 05 Şubat 2010.

6.) *Özgür Gündem*, “Görüşme Notları”, 13 Mart 2009.

7.) *Özgür Gündem*, “Görüşme Notları”, 30 Ekim 2009.

8.) *Özgür Gündem*, “Görüşme Notları”, 23 Ekim 2009.

9.) Doğu Ergil’in yukarıda andığımız raporunda ileri sürdüğü öneri ise daha ilginç: Ergil, hükümetin PKK gerillalarını askere alarak Afganistan’a gönderebileceğini söylüyor.

10.) *Özgür Gündem*, “Deklarasyona Olumsuz Yaklaşım Savaş Demektir”, 8 Şubat 2010.

11.) Burjuvazinin rejime karşı kitlelerin seferber olmasından duyduğu korku o denli büyük ki, Başbakan Erdoğan son dönemde ortaya çıkarılan Balyoz Planı’ndan kendilerinin daha önce haberdar olduğunu söylediğinde, bu bilgisini kamuoyuna iletmekten duyduğu ürküntüyü dile getirmiş oluyor. Sivil insanların katledilmesine yönelik bir planın sözde “liberal demokrat” bir başbakan tarafından planın olası kurbanlarından gizlenmesi dehşet verici bir ahlaksızlık olduğu kadar, “açılım öncülerinin” politik karakterlerinin anlaşılması bakımından da o kadar belirleyici.

12.)

Bak.:

<http://www.carnegieendowment.com/publications/index.cfm?fa=view&id=22725>.